

Verksamhetsrapport 2020

– Redovisning av bidrag från Naturvårdsverket –

Bakgrund

Svenska västkusten har sedan flera decennier haft en särställning vad avser marin nedskräpning. Rådande havsströmmar och förhärskande vindriktningar medför att en stor del av allt flytande marint skräp i Nordsjön, Nordatlanten och Engelska kanalen hamnar i Skagerrak och Kattegatt. Stora mängder av detta flyter iland på Västkustens stränder.

Strandstädning 2020

Från maj till oktober har det städats intensivt från Strömstad i norr till Kungsbacka i söder. Det finns idag en god och samlad kunskap om vilka platser som är mest benägna att samla skräp. Med hjälp av Naturvårdsverket har vi de tre senaste åren kunnat öka insatserna rejält längs kusten. Det gemensamma arbetet har resulterat i 266 ton plockat skräp under säsongen 2020, jämfört med 240 ton förra året.

Det marina skräpet består i huvudsak av plast i olika former och format. Det fastnar i buskage och stenblock och mycket bäddas in i de vallar av tång, som ofta förekommer på flacka stränder.

Uppsamlingen av skräpet sker i huvudsak för hand. Skräpet säckas, lastas i båtar och transporteras till avtalade mottagningsplatser i respektive kommun.

Därifrån transporteras det till återvinningscentraler, och i de allra flesta fall till förbränning.

I maj nåddes vi av rapporter om ett större utsläpp av plastpellets utanför Norges kust. En container ombord på ett fartyg hade läckt ut 13 ton pellets under en storm. Detta skedde redan i februari men kom inte till allmänhetens kännedom förrän i maj när det uppmärksammades av strandstädare på norska Sörlandet. På svenska västkusten har stora mängder av dessa läckta plastpellets hittats, framförallt i Norra Bohuslän.

Kommunernas insatser

Samarbetet kommunerna emellan har bidragit till ett ökat gemensamt engagemang.

Samtliga tolv kommuner har idag arbetslag och majoriteten av kommunerna har tillgång till båt eller jobbar för att upphandla båt.

Kommunerna arbetar för att få med personer som står långt från den ordinarie arbetsmarknaden, alternativt feriepraktiserande ungdomar, i strandstädningen. Under kunnig handledning har de satts att utföra arbetet. Stor effektivitet i städarbetet och goda arbetsmarknadseffekter har erhållits. Arbetet var dock något försvagat med hänsyn till rekommendationerna om att hålla avstånd. Detta gjorde att antalet personer per båt fick reduceras.

Frivilliga insatser:

Årets säsong präglades av den rådande Covid-pandemin. Väldigt många frivilliga var tidigt ute och städade då strandstädning visade sig vara en utmärkt – och populär – aktivitet i enlighet med den rekommenderade sociala distanseringen. Många frivilliga organisationer städade, dock med ett begränsat antal deltagare för att inte sitta för trångt i båtarna. Samarbetet med organisationer som Håll Sverige Rent och Städa Sverige som samordnar frivilliginsatser samt de ideella organisationerna Strandstädarna, Vrakat.se och Världens Vackraste Skärgård med flera, fortsätter att vårdas och utvecklas. Västkuststiftelsens strandstädning har en fortsatt mycket viktig roll i att facilitera strandstädning och främja samarbete mellan kommunernas städlag, de upphandlade entreprenörerna och frivilliga. Dessutom stöttas det ideella arbetet med information, sjötransporter och hämtning av det insamlade och säckade skräpet.

Entreprenörernas insatser:

Strandstädningsentreprenörerna fungerar som ett stöd för den kommunala verksamheten. Uppdragen rör sig oftast om att ta de besvärligaste och svårtillgängligaste områdena, extra stort och tungt skräp samt fungera som jourpatruller då väder eller skräpsituation påkallar snabb utryckning.

Strandstädarkartan

Under våren publicerades strandstädarkartan som app för såväl Android som iPhone. Nu är kartan än mer lättillgänglig för alla som vill städa stränder. Strandstädarkartan, såväl appen som webbsidan, är ett centralt verktyg för ett effektivt samarbete och möjliggör faktabaserad kommunikation. Vi samlar in statistik över mängden strandskräp, antal deltagare och tidsåtgång. Även ideella insatser synliggörs med hjälp av kartan. De olika funktionerna i kartan förbättras löpande och det förs regelbundna samtal med andra aktörer för utbyte av idéer och inspiration för bättre lösningar.

Vi informerade om den nya appen i samband med vårens möte med alla kommuner. Då gick vi igenom användarförfarandet av det nya systemet i appen och planerade arbetsrutiner.

Resultat

Resultat av strandstädningen 2020 från kommunerna

Kommun	Mängd skräp i ton*	Sysselsättning kvinna**	Sysselsättning man **	Behandling***
Strömstad	15,9	0,06	4,34	Förbränning
Tanum	65,1	7,06	8,17	Soptipp
Sotenäs	16,1			Förbränning och återvinning
Sotenäs Marina	73	3,60	8,90	Återbruk och materialåtervinning
Återvinningscentral				
Lysekil	6,6	0,13	0,36	Återvinningscentral
Uddevalla	0,2	0,19	0,49	Soptipp
Orust	26,1	0,09	1,76	Återvinningscentral
Stenungsund	2,0	0,41	1,06	Förbränning
Tjörn	11,9	0,04	0,67	Återvinningscentral
Kungälv	12,0	0,66	1,19	Återvinningscentral
Öckerö	9,1	1,26	3,13	Återvinningscentral
Göteborg	24,0	0,68	1,96	Förbränning
Kungsbacka	4,6	0,00	0,02	Förbränning
Summa	266,4	14	31	

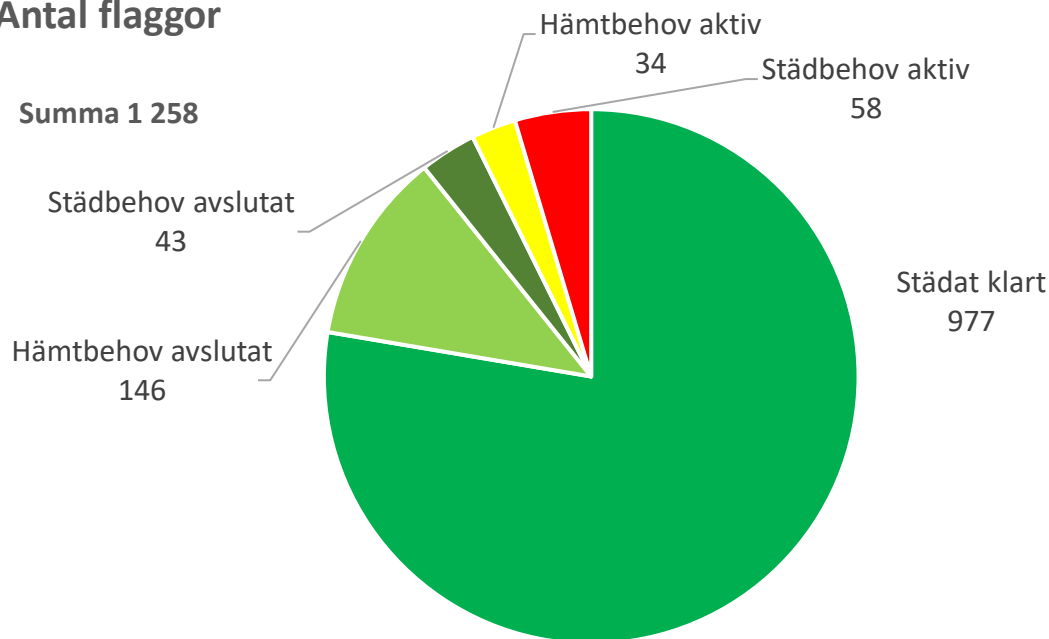
*Mängd skräp = Summa insamlad mängd avfall i ton **Sysselsättning = Antal anställda för strandstädning under perioden i antal
årsarbetskraft ***Behandling = Materialåtervinning / Förbränning / Soptipp / Annat

Förutom det som kommunerna rapporterar in manuellt för bidragsredovisningen, så samlas viktig statistik in för strandstädningen genom Strandstädarkartan. Kommunerna, entreprenörerna och allmänheten markerar där sina städinsatser med olika information som hjälper oss att följa upp arbetet under flera år. I år har vi bytt system till en annan leverantör, för att kunna ha Strandstädarkartan som mobil app. Systembytet har till en början tyvärr medfört en del svårigheter, där användarfel och initiala systemfel har lett till att vissa uppgifter saknas. Därför är den inrapporterade mängden skräp på kartan lägre än det som kommunerna har rapporterat in manuellt.

Det första man ser på kartan är antalet markeringar. Dessa rensas efter varje säsong då alla stränder behöver städas minst en gång per år. Siffran anger hur många städinsatser som gjorts – per kommun, per år men också totalt. Under 2020 markerades det knappt 1260 flaggor på kartan. Detta är något lägre än förra årets 1500 markeringar, då vi bytte system i april. Från januari till april rapporterades insatserna fortfarande på den gamla kartan.

Antal flaggor

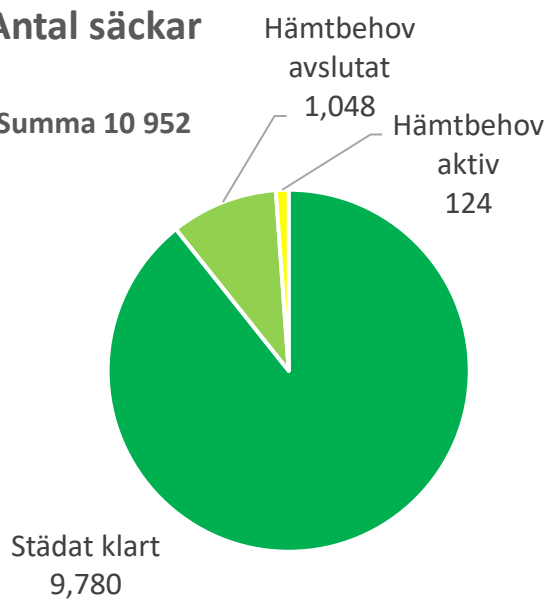
Summa 1 258

På nästan alla städmarkeringar är antalet säckar angivna. Det samlades totalt ihop knappt 11000 säckar marint skräp från april till oktober 2020. Kommunerna och entreprenörerna hämtar också strandskräpet som frivilliga samlar in.

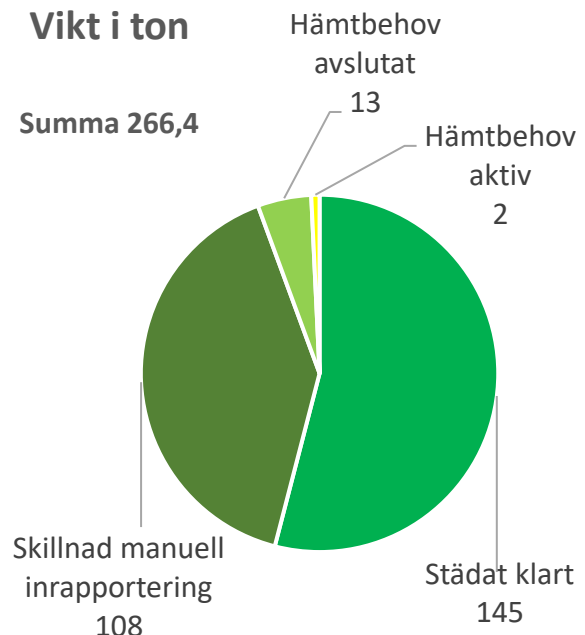
Antal säckar

Summa 10 952

Vikt i ton

Summa 266,4

En säck väger i genomsnitt 12 kilo. Den på kartan rapporterade mängden strandskräp motsvarar en vikt på drygt 160 ton, jämfört med 240 ton inrapporterat 2019. Den totala mängden städat skräp på 266 ton i år motsvarar ungefär den mängd strandskräp som städades förra året. Mängden kan alltid variera på grund av varierande vindriktningar och väderleksförhållanden, sanering av områden tidigare år, samt arbetsinsats under säsongen som påverkats av bland annat väder och sjukskrivningar.

Utvärderad statistik från Strandstädarkartan

	Status	Markeringar	Antal säckar	Antal pers	Antal persontimmar	Vikt
Städat klart		977	9 780	3 337	8 742	144 564
Hämtbehov	avslutat	146	1 048	962	2 399	12 576
	aktiv	34	124	190	539	1 488
Städbehov	avslutat	43	saknas*	saknas*	saknas*	saknas*
	aktiv	58	-	-	-	-
SUMMA		1 258	10 952	4 489	11 680	158 628

* Markeringen städbehov används för platser som upptäcks och är i behov av städning. När dessa platser sedan städas, så avslutas städbehovet, och antal säckar med mera ska rapporteras in. De uppgifterna saknas dock tyvärr, vilket antagligen beror på ett systemfel.

Kommunikation

För att öka förståelsen och uppmärksamma problemet med plast på våra stränder är det viktigt med ett omfattande kommunikationsarbete.

Utmaningen med plast i naturen har flera dimensioner. Utöver att inventera behovet och engagera kommunerna så måste ett kontinuerligt arbete med information till allmänheten upprätthållas. Detta för att öka förståelsen och insikten om nedskräpning, samt uppmärksamma problemet och inte minst sprida användandet av Strandstädarkartan.

STRANDSTÄDARKARTAN
Bli en strandstädare du också!

Alla insatser för att rädda havet från skräp är viktiga och värdefulla och bidrar till ett renare hav och en renare kust! Med den interaktiva strandstädarkartan är det enklare att städa stränder och vikar samt rapportera städ- och hämtbehov. Nu finns kartan som app – ladda ner den här med hjälp av QR-koderna!

Väst kuststiftelsen
www.renkust.se

I år satsade vi mycket på att informera allmänheten om att Strandstädarkartan finns som mobil app. Vi uppdaterade informationsfoldern och kontaktade åter samtliga gästhamnar och båtklubbar utefter kusten, drygt 120 stycken, från Strömstad till Kungsbacka. Vi erbjöd dem uppdaterat informationsmaterial om Strandstädarkartan. Flera hörsammade detta och vi skickade ut material till ett antal hamnar. Vi blev också erbjudna att synas i ett antal båttingningar som ville uppmärksamma strandstädarappen.

Vi har tagit fram skyltar med QR-koder för att underlätta för allmänheten att ladda ner och använda appen. Dessa har placerats i anslutning till påsholkar,

sopmajor eller skärgårdstoiletter. Ett samarbete med Västfastigheter diskuteras för att placera ut skyltarna på färjelägen och kustnära hållplatser.

På grund av pandemin så var de flesta arrangemang och möten inställda.

Här kan du ladda ner appen
Strandstädarkartan
med QR-koderna nedan.
Eller gå in på hemsidan
strandstadarkartan.se

iPhone

Android

Väst kuststiftelsen
naturvards@renkust.se
www.renkust.se
www.vastkuststiftelsen.se

Under Västerhavsveckan i början av augusti arrangerade vi två så kallade ploggingevent, i samarbete med Erik Ahlström, grundare av Plogga. Vår fotoutställning om strandskräp syntes i Nordstan i Göteborg. Samtliga övriga event som vi var inbjudna att delta i ställdes in; Marstrands Boat Show, Women's Match Race i Lysekil samt Öppet Varv på Orust. Vår fotoutställning Rent Fokus finns för övrigt numera permanent på Hållö, Måseskär, i Kungshamn och på Marinpedagogiskt centrum "Blåmusslan" vid Askimsbadet i Göteborg.

Många hörsammade Covid-rekommendationerna om att hålla avstånd inomhus och ägnade sig åt sociala utomhusaktiviteter istället, varav strandstädning var en populär sysselsättning. Appen Strandstädarkartan lanserades vid en bra tidpunkt och togs mycket väl emot.

Möten, föredrag och konferensdeltagande under pandemin

Västkuststiftelsen strandstädning har deltagit i och arrangerat regelbundna möten med de deltagande kommunerna för uppdateringar, utbyten och information. Dessa möten, Samverkansdagar, är de enda som varit fysiska. Detta med anledning av att alla deltagare inte är bekväma med digital mötesteknik. Mötena har vi haft på en konferensanläggning i Stenungsund där det varit goda möjligheter att sitta åtskilda och hålla avstånd. Vi har även haft regelbundna sammanträden med vår referensgrupp. Referensgruppen, bestående av forskare, tjänstemän och oberoende konsulter, har funktionen av en omvärldsbevakning på vad som händer rörande strandstädning utanför vår egen verksamhet. De tillför kunskap rörande relevanta ämnen. Samtliga möten har skett digitalt i år, via Zoom eller Teams.

Detaljbilder: Båt, Strömstad kommun. Fosforbomb, Pelagiska. Städare Trossö Naturvårdsuppdrag. Strandskräp, Skärgårdsidyllen.

Ekonomi

Naturvårdsverket beviljade 12 786 960 kr i bidrag för strandstädning till Västkusten 2020-03-19. Det upparbetade resultatet av bidraget för perioden 2020-03-19 till 2020-11-06 är 12 531 780 kr. Resterande medel kunde på grund av kortsiktig planeringshorisont inte nyttjas trots att behovet finns.

Kommunerna fick den största delen av bidraget för operativ strandstädning och stiftelsens upphandlade entreprenörer stöttade kommunerna efter behov. Västkuststiftelsen erhöll finansiering för projektledning och samordnande personal, intern och extern kommunikation samt administration. Vidare har en fortsatt satsning på kommunikation och ökat medvetande implementerats kring frågeställningen om marint avfall som kommunerna önskade.

Kommunerna har utöver detta avsatt en summa egna kommunala medel för att finansiera stöd till frivilliga verksamheter. Anledning är att strandstädning längs västkusten utförs till en del av ideella organisationer som traditionellt har fått bidrag inom ramen för det gemensamma arbetet. Västkuststiftelsen har samlat in medlen och betalat ut till respektive organisation.

Fördelning av bidrag

Kommun/organisation	Beslutad fördelning	Uppdaterad fördelning
Göteborg	691 763	528 102
Kungsbacka	165 155	18 985
Kungälv	850 500	602 977
Lysekil	334 867	320 942
Orust	518 614	497 565
Sotenäs & MÅC	2 618 886	2 950 641
Stenungsund	173 366	223 367
Strömstad	485 935	332 793
Tanum	1 224 978	1 635 876
Tjörn	623 153	477 705
Uddevalla	160 193	105 810
Öckerö	726 682	644 337
Västkuststift.	1 491 114	1 306 405
Entreprenörer	2 721 754	2 886 275
SUMMA	12 786 960	12 531 780
KVAR	0	255 180

Sammanställning av ekonomisk redovisning

Se bifogad Excel-fil.

Avvikelser

Vid en så snabb handläggning som krävdes även i år så är det svårt att förutse alla praktiska detaljer för arbetet i fält. Den speciella situationen med Covid-pandemin har även haft viss påverkan på vår verksamhet. Under säsongen har följande ändringar skett:

Kommunerna

Flera kommuner har under säsongen meddelat att de inte kunnat arbeta upp hela bidraget, däribland Göteborg, Kungsbacka, Kungälv och Strömstad. Andra kommuner, bland annat Sotenäs och Tanum, har senare äskat mer bidrag. Största anledningen till att flera av kommunerna inte har kunnat använda hela bidraget var att färre personer fick arbeta tillsammans med anledning av Covid-restriktionerna. Även ombord på båtarna har det varit ett mindre antal personer. Flera planerade strandstädningar med allmänheten ställdes in, liksom enstaka planerade städdagar med skolklasser.

Västkuststiftelsen

Vi har haft något lägre lönekostnader i år på grund av mindre möten, samt inställda föreläsningar, utställningar, och strandstädningsevents.

Sotenäs Marina Återvinningscentral

Sotenäs har köpt in en XRF-analys pistol med tillbehör för detektion av tungmetaller i plastföremål som till exempel fiskenät. Pistolen kan utläsa om det finns tungmetaller och skadliga ämnen i plasten och materialet som samlas och hanteras. En del plaster och nät som samlas in på den Marina Återvinningscentralen innehåller bland annat bly och kadmium – och dessa behöver identifieras och läggas åt sidan då de inte skall tillbaka in i det cirkulära flödet. Detektion och kassering av förorenat material är en förutsättning för att fortsatt hitta bra flöden för insamlat marint plastavfall, både fiskeredskap och strandplast.

Tanums kommun

Tanum har under sommaren gjort en extrasatsning för att ge ungdomar feriearbete, detta för att i år kompensera för inställda möjligheter till arbete i andra verksamheter.

Framtid

Arbetet med samordning av strandstädning längs västkusten kräver kontinuitet och förutsägbarhet för att inte tappa kompetens och engagemang. För fortsatt framgång krävs en långsiktig och stabil finansiering. Riktlinjer och målsättningar bör sättas med lång planeringshorisont. Långsiktiga förvaltningsanslag är en förutsättning för att de utarbetade strukturerna fortsatt kan tillvaratas och för att resurserna kan utnyttjas på bästa sätt. Därför behöver Västkuststiftelsen ett långsiktigt mandat, och bidraget för strandstädning behöver omvandlas från projektf finansiering till finansiering för en permanent verksamhet.

Vi har uppmärksammat Miljödepartementet och Naturvårdsverket om de konsekvenser som den korta städsäsongen riskerar att leda till. En skrivelse om en önskan avseende en långsiktig finansiering av strandstädning har författats under hösten. Den kommer inom kort att översändas till regeringen.

Dessutom har vi påbörjat arbete med att kartlägga våra mål för de kommande åren genom att ta fram en framtidsvision.

Planerade insatser 2021

- Samarbetet mellan Västkuststiftelsen, kommunerna, frivillorganisationer och entreprenörer vässas ytterligare för att städningen skall bli än mer effektiv.
 - Samverkansdagar för kommuner och entreprenörer anordnas.
- Kommunikation ska fortsatt prioriteras för att sprida kunskap, mobilisera och samordna olika intressenter.
 - Fortsatt information om Strandstädarkartan som mobil app.
 - Fortsatt leverans av informationsmaterial till samtliga marinor, gäst- och båthamnar samt båt- och kajakklubbar längs kusten.
 - Kampanjtemat "Händer på stränder" ska fortsätta att användas för att uppmuntra till städning.
 - Aktiviteter på Nordiska Kusträddardagen samt International Coastal Cleanup Day ska anordnas för att engagera fler frivilliga.

Underskrift

Ort	Datum
<i>Göteborg</i>	<i>2020-11-06</i>
Underskrift	Namnförtydligande
Linus Kron	<i>Linus Kron, VD Västkuststiftelsen</i>